

Eutanazija: Što je ugroženo?

Svako razdoblje našeg života ima nezamjenjivu vrijednost. Završetak života možda je i najvažniji njegov dio.

Ovo se poglavlje bavi krajem života i pitanjem eutanazije.

Briga za osobu na kraju života prilika je da toj osobi pokažemo njezinu vrijednost i da zaslužuje poštovanje i pažnju.

Ponekad njega na kraju života podrazumijeva olakšavanje boli i patnje pomoću palijativne skrbi.

Palijativna skrb nasuprot eutanazije

Palijativna skrb

Za bolesnu osobu uvijek se netko treba brinuti. Međutim, briga koja je toj osobi potrebna mijenja se tijekom vremena: u određenom trenutku terapeutsko liječenje mora zamijeniti palijativna skrb koja više nema za cilj izliječiti pacijenta, već pomoći mu. Uz osnovnu skrb, ona uključuje tretmane koji su potrebni da bi se olakšala bol i smanjila anksioznost.

Osobe zadužene za palijativnu skrb čine sve što je moguće da bi pomogle bolesnoj osobi da zadrži sposobnost komunikacije i samostalnost. One pružaju psihološko savjetovanje i svojom prisutnošću pomažu pacijentu pazeći na sva očekivanja bolesne osobe i njezine obitelji.

Neophodno je da se olakša sva patnja koliko je to god moguće. Vrste skrbi koje se mogu pružiti kod kuće ili u bolnici su:

- **Medicinska skrb:** Olakšavanje patnje svim mogućim sredstvima.
- **Psihološka skrb:** Pružanje pažnje i brižne prisutnosti, korištenje glazbe, davanje duhovnog savjetovanja i potpore.
- **Fizička skrb:** Hranjenje pacijenta, održavanje čistoće i udobnosti, masiranje. Osiguravanje da su obitelj i prijatelji dobrodošli.

Olakšanje boli jedan je oblik palijativne skrbi. Ponekad zahtijeva snažne analgetike, poput morfija i sedativa, koji mogu imati sekundarni učinak nehotičnog ubrzavanja smrti pacijenta. U tom slučaju cilj nije usmrćivanje, već olakšavanje boli pacijenta (za razliku od eutanazije, koja se rješava bolesnika umjesto da se riješi boli).

Eutanazija

Eutanazija je uvijek promišljen postupak ili namjerno izostavljanje mjera liječenja čija je svrha uzrokovanje smrti bolesnika injekcijom smrtonosne tvari ili prestankom pružanja osnovne skrbi (poput hranjenja ili davanja vode).

Osobe uključene u eutanaziju uzrokuju smrt pod izlikom da zaustavljaju patnju bolesnika. Umjesto toga potrebno je olakšati bol dok ne nastupi prirodna smrt.

"Umrijeti" je zastrašujući glagol. Što ako je to zadnji trenutak u našem životu u kojem možemo voljeti?

Često postavljana pitanja

» Što je terapijska upornost?

Nužno je razlikovati eutanaziju i prekid neučinkovitog liječenja (terapijska upornost ili herojsko liječenje). Terapijska upornost označava nastavljane opterećujućeg liječenja koje postaje uzaludno kad se uzme u obzir stanje bolesnika. Uvijek je potrebno, međutim, nastaviti osnovnu skrb.

Liječnik mora izbjegavati svaku nerazumnu skrb, primjerice liječenje koje je neučinkovito ili mu je jedina svrha umjetno produžiti život bolesnika. S druge strane, liječnik ne smije prekinuti skrb koja osigurava da se podmiruju osnovne potrebe bolesnika (npr. osobna higijena, prehrana, hidratacija, olakšavanje boli, komunikacija).

» U kojem trenutku palijativna skrb graniči s eutanazijom?

Neki zakoni, iako zabranjuju eutanaziju, ne klasificiraju hranjenje i hidrataciju kao osnovnu skrb koja mora biti pružena bolesniku, već ih smatraju "tretmanima" koji se mogu prekinuti na zahtjev bolesnika. Prekid takve skrbi osuđuje bolesnika na smrt izglednijanjem i dehidracijom.

» Postoji li razlika između aktivne i pasivne eutanazije?

Ne postoji razlog zbog kojeg bismo trebali razlikovati aktivnu eutanaziju i pasivnu eutanaziju; to samo dodatno komplicira rasprave. Ne postoji razlika između eutanazije činom i eutanazije izostajanjem čina ako postoji namjera da bolesnik umre, bilo da je riječ o smrtonosnoj injekciji ili suzdržavanju od pružavanja korisnog liječenja.

„Onaj tko
ne zna umrijeti,
loše će živjeti.“

SENEKA

Eticka promišljanja

Što s duševnom patnjom?

Duševna patnja često prati fizičku bol i može navesti bolesnika da traži eutanaziju ili razmišlja o samoubojstvu.

Ova patnja može se olakšati suosjećajnim savjetovanjem i prikladnim medicinskim tretmanom.

"Iznimno se rijetko događa da bolesnici koji primaju skrb i ljubav traže smrt."

Professor Lucien Israël, član Američkog društva kliničke onkologije i Znanstvene akademije u New Yorku

Dostojanstveno umiranje

Neki brane palijativnu skrb koristeći temeljnu ideju "dostojanstva", dok je drugi koriste da bi zagovarali eutanaziju.

Dostojanstvo je bezuvjetni status ljudskog bića. Svaka osoba ima dostojanstvo jer je jedinstvena i nitko je ne može zamijeniti.

Svaka osoba ima dostojanstvo, bez obzira na svoju situaciju, mladost ili starost, bolest ili zdravlje, i neovisno o tome da li je invalidna ili ne i da li je svjesna ili nesvjesna.

Budući da je dostojanstvo sama srž ljudskog bića, ono je neupitno. Dostojanstveno umiranje, stoga, podrazumijeva poštovanje osobe i nepodvrgavanje eutanaziji.

Poricanje smrti

Prema anketi koju je proveo francuski časopis BVA/Psychologie, 82 % ispitanika voljelo bi umrijeti nesvjesno smrti (iznenadno ili u snu). To ukazuje na rašireno mišljenje da bismo, umjesto da "iskusimo" vlastitu smrt i suočimo se s njom, trebali pustiti da nas ona iznenadi.

Ljudi danas ne žele razmišljati o smrti; ona se smatra neuspjehom. Ipak, suočavanje sa smrću i pripremanje za nju djeluje umirujuće i oslobađajuće. Prihvaćanje smrti u društvu omogućilo bi bolesnicima da češće umru u svom domu, okruženi ljubavlju prijatelja i susjeda, kao i ljubavlju obitelji.

Kakva je korist od života na aparatima za održavanje života?

1. Priključivanje bolesnika na aparat za održavanje života može mu omogućiti da se oporavi od neposredne životne opasnosti da bi preživio nesreću. To također može spasiti život bolesniku preuzimanjem uloge jedne od oštećenih vitalnih funkcija.
2. Kad se bolesnik nalazi u terminalnoj fazi i svrha aparata je isključivo da produle život, legitimno je zapitati se ima li takva pomoć smisla.

Kakva je korist od toga da smo živi, ali nesvjesni?

Što znamo o stupnjevima nesvijesti? Ponekad se dogodi da ljudi koji se probude iz kome kažu da su čuli i razumjeli što se govorilo u njihovoj prisutnosti iako nisu mogli komunicirati s vanjskim svijetom. Što zapravo znamo o unutarnjem životu osobe koja izgleda nesvjesno, ali čije vitalne funkcije rade? Što znamo o zadnjim trenutcima života? Tko smo mi da sudimo da su beskorisni? Ima li itko pravo uskratiti bolesniku posljednje trenutke? I što ako su to najvažniji trenutci cijeloga života?

Što ako je patnja neizdrživa?

Dobro organizirana palijativna skrb može olakšati sve vrste patnje. To podrazumijeva specijaliziranu edukaciju za liječenje boli i patnje koje se pojavljuju pri kraju života. Stoga ono što se treba promicati nije eutanazija, već osposobljavanje liječnika i drugog medicinskog osoblja zaduženog za brigu o bolesniku za borbu protiv patnje. Na pružateljima skrbi, zapravo, leži odgovornost da u zahtjevu bolesnika za eutanazijom prepoznaju poziv za pomoć. (Pogledajte prvo svjedočanstvo na sljedećoj stranici.)

Svjedočanstva

Bolničko osoblje tvrdi da gotovo nikad ne čuje jasne zahtjeve za aktivnom eutanazijom. "Češće, zapravo, neki bolesnici kažu: 'Dosta mi je; Želim to završiti, doktore'. Ali ne tako brzo: to ne znači nužno da žele umrijeti", upozorava dr. Christophe Tournigand, onkolog u bolnici Sant Antoine u Parizu. U Institutu za rak Gustave Rossy u Villejuifu (Val-de-Marne), tim psiho-onkologa osposobljava sestre i liječnike da protumače te zahtjeve, "koji su rijetko zahtjevi za eutanazijom", tvrdi Sarah Dauchy, psiho-onkolog. "Morate dokučiti dolazi li taj zahtjev od bolesnika ili od obitelji ili pružatelja skrbi koji se više ne mogu nositi s bolesću", objašnjava. "Je li bolesnik zbunjen, kao što je često slučaj pri kraju života? Je li zahtjev povezan s fizičkom patnjom ili anksioznošću koja se može olakšati?"

Le Monde, Istraživanje o praksi liječnika u nošenju s krajem života
Emeline Cazi, 7. rujna 2011.

"Kraj života često je bitan dio života: nemojmo krasti te intimne trenutke. Nemojmo im oduzeti njihovu smrt."

Marie de Hennezel, klinički psiholog, specijalist u pitanjima vezanim za kraj života i autorica brojnih knjiga o toj temi.
Citirano u časopisu *Valeurs actuelles*, 7. rujna 2011.

Svjedočanstva

Lz pisma čovjeka čija je žena umrla od raka, ali uz palijativnu skrb:

"Glas mi puca od emocija kad govorim o dobroti i brizi liječnika i sestara koji su se brinuli za nju do samog kraja i uspješno je tješili uz pomoć morfija dok su puštali prirodu da ide svojim tokom bez ikakvih herojskih mjera... Da, umrla je dostojanstveno, uz pomoć izvanrednih ljudi."

Vincent Chabaud, časopis *La Croix*, pismo uredniku, travanj 2003.

Argumenti za palijativnu skrb

"Palijativna skrb, ne eutanazija, odgovor je koji poštuje ljudsko dostojanstvo. Ona podržuje mobilizaciju svih naših snaga mašte i solidarnosti da bismo se suočili s ogromnim problemom koji nam se javlja pred očima kada nije moguć nijedan drugi ishod. Kada se smrt prestane smatrati dijelom života, rada se civilizacija izazvane smrti."

Robert Spaemann

Što kaže Crkva?

"Ne ubij!"

Knjiga Izlaska 20, 13

Život je dar Božje ljubavi

"Ako većina ljudi smatra da život ima sveto obilježje i da nitko ne može s njime postupati po svojem nahođenju, oni koji vjeruju vide u njemu još više dar ljubavi Božje, pa su ga dužni čuvati i učiniti plodonosnim... Nitko ne može napasti na život nekog nevinog čovjeka a da se ne protivi Božjoj ljubavi prema njemu, da ne prekrši neko temeljno neizgubivo i neotuđivo pravo, dakle, da ne počini jedan vrlo težak zločin. Samoubojstvo je dakle jednako neprihvatljivo kao i ubojstvo; takvo ljudsko djelovanje znači odbacivanje vrhovne Božje vlasti i njegovog plana ljubavi." *Deklaracija Iura et bona, I i I.*

Nerazlikovanje dobra i zla

"S novim perspektivama otvorenim znanstvenim i tehnološkim napretkom radaju se novi oblici napada na dostojanstvo ljudskog bica, dok se ocrtava i učvršćuje nova kulturna situacija... Široki slojevi javnog mnijenja opravdavaju neke zločine u ime prava pojedinačne slobode..."

Ako je kao nikad težak i uznemirujući fenomen odstranjivanja tolikih ljudskih života koji su u rađanju ili su na zalazu, ne manje je teška i uznemirujuća činjenica da se sama savjest, tako velikim utjecajima gotovo pomračena, sve više muči da shvati razliku između dobra i zla u onome što se tiče same temeljne vrijednosti ljudskog života." *Evangelium vitae, br. 4*

Liječnička profesija pozvana na dobroćinstvo

"Oni koji rade u zdravstvenim ustanovama neka ne zanemare staviti na raspolaganje bolesnima i umirućima sve svoje sposobnosti; oni će se također sjetiti da im pruže ohrabrenje neizmjerne dobrote i žarke ljubavi koje su im još potrebnije." *Deklaracija Iura et bona, Zaključak*